

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

ЦІыху Хуэфашэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсальэ

Дунейпсо кърал зэгухъэныгъэм и зэхуэсу 1948 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м щыІам кыщаштащ 217 А (III) зи бжыгъэ унафэмкІэ.

Дунейпсо Кърал Зэгухъэныгъэм (ДКъЗ) и Зэхуэсым егъэІур;

Дунейпсо цІыхугъэм кыхиубыдэ дэтхэнэ зы цІыхури зэгухъэныгъэри;

мы джэпсальэр сытым щыгъуи я нэгум щІагъэтурэ мыбы кыщыхэщ цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ я нэІэ зэрытрагъэтым, хуащІ лъытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъуэгукІэ зрагъэужьыну;

хэгъэгу кІуэцІхэми дунейпсоми кІуэхукІэ нэхъри зыщызужь амалхэр зыхуагъэшхъэпэрэ мы зэгухъэныгъэшхуэм хэт къралхэм езым я лъэпкъхэри, я унафэм щІагъэт нэгъуэщІ къралхэм я лъэпкъхэри кызэщІиубыдэу, дунейпсом и дэнэ щІыпІи мы цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ лъэщу щызрагъэкІуэным, кыщаштэным, щагъээщІэным хуцІэкъунхэу,

цІыху хуэфашэхэм теухуауэ жылагъуэхэми лъэпкъхэми я зэхуэдэ идеал щапхъэхэр къэзыгъэуэв мы дунейпсо джэпсальэр.

1-нэ пычыгъуэ

ЦІыху псори щхъэхуиту, я щІыхьымрэ я хуэфашэхэмрэкІэ зэхуэдэу кьалъхур. Акьылрэ зэхэщІыкІ гъуазэрэ яІэщи, зыр зым зэкъуэш зэхащІэ яку дэлъу зэхушытын хуейхэщ.

2-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхури зэхуэдэу хуитщ мы джэпсальэм хэт цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуигъэшхъэпэну, зыщыщ расэм, и фэм, цІыхубз-цІыхухъуу зэрыщытым, и бзэм, иІыгъ диным, политичнэ е нэгъуэщІ еплъыкІэу иІэм, лъэпкъыу е цІыху гупу кызыхэкІам, мылькуу иІэм, кыщальхуа-кыздалъхуам емылытауэ зэхэгъэжыншэу, хуэгъэкІуэтэныгъэншэу.

КъынэмышІауэ, кърал щхъэхуити, нэгъуэщІым и унафэ щІэти, щхъэхуитыжыгъэ (автономие) зимыи, нэгъуэщІу зы щхъэхуитыныгъэ лъахъэ зытелъи, сыт хуэдэрей къралым и цІыхуу щытми дэтхэнэ зы цІыхум зэхэгъэжыгъэ хуащІ хъунукъым зыщыщ къралым и политичнэ е юридическэ системэ е дунейпсо къралхэм я зэхуакум щіІэ статусым кыхэкІыу.

3-нэ пычыгъуэ

Псэуныр, щхъэхуитыныр, шынагъуэншагъэр хэти и хуэфашэщ.

4-нэ пычыгъуэ

Хэти пщылІыу плъытэ е пщІылІыпІэ ибгъэт хъунукъым, сыт хуэдэ щІыкІэуи пщылІыгъэр, пщылІ щэн-къэщэхуныр зыми хуэбдэ мыхъуну къуэдыщ.

5-нэ пычыгъуэ

Хэти лъэщыгъэ епхьэлІэ хъунукъым, зальмыгъэкІэ, цІыхугъэм къемызэгъу е и напэр зыгъэулыин хуэдэкІэ удэзекІуэ, апхуэдэ тезыр теплъхъэ хъунукъым.

6-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфашщ дэнэ щІыпІи цІыхуу, юридическэ лицоуэ къыщалъытэнуп.

7-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхури къэрал хабзэм и пашхъэ щызэхуэдэщ икІи къэрал хабзэм къэхъумэныгъэхэр зэхэгъэжыншэу, я зэхуэдэу зыхуагъэщхьэпэну хуитщ. зэхэгъэжыншэу, зэхуэдэу хуэфашщ мы джэпсалъэм къемызэгъ, зэхэгъэж зыхэлъ ІуэхущІафэхэми, апхуэдэ ІуэхущІафэм сыт хуэдэуи тегъэгущхуэнми къыщахъумэну.

8-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ хабзэ нэхъыщхъэм е къэрал хабзэм къырипэс цІыху хуэфашщхэр зыкьутэ ІуэхущІафэ къыщыхъукІэ хуитыныгъэ зиІэ хеящІэхэм зыхуигъэзэну, зыкьригъэхъумэну.

9-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхури лажъэ имыІэу яубыд, ягъэтІыс е егъэзыгъэкІэ нэгъуэщІ щІыпІэ яху хъунукъым.

10-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхуми хуитыныгъэ иІэщ и хуэфашщхэр, и хуитыныгъэхэр щаубзыхукІэ икІи езым зы лажъэ къыщитралъхъэкІэ зыми фІэмылІыкІ, зыми и унафэм щІэмыт, имытельхъэ хеящІэ щхъэхуит псэхуитыр захуагъэкІэ икІи нахуэуэ и Іуэхум иригъэплъыну хуеину.

11-нэ пычыгъуэ

1. Зы лажъэ/щІапхъэджагъэ зытралъхъэ дэтхэнэ зы цІыхури зиухиижын зыхуэныкъуэну шынагъуэншагъэхэр зыщигъуэтыну хеищІэгъу нахуэм и кІэухуу, къэрал хабзэм тету ягъэкъуаншэхункІэ хейуэ къалъытэр, мыхеифэ къраплъыркъым.

2. Хэти ягъэкъуаншэ хъунукъым, щіщІэм щыгъуэ къэрал хабзэкІэ е Дунейпсо хабзэкІэ щІэпхъэджагъэу ямыбжа зы Іуэху зэрищІам е ищІапхъэу къащыху зэримыщІам щхъэкІэ. Хэти щІапхъэджагъэ щіщІам щыгъуэ хуэгъэувау щыта тезырым нэхъыбэ тралъхъэ хъунукъым.

12-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум и гъащІэ унейм, и унагъуэм, и унэм е зэрызэрыщІэ щІыкІэхэм щхъэусыгъуэншэу зыри къыхэзэрыхъ хъунукъым, и напэм, и цІэм къеІусэ Хэти хуитыныгъэ иІэщ мыпхуэдэ къыхэзэрыхъыныгъэхэм къэрал хабзэкІэ зыкьщыригъэхъумэну.

13-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ дэтхэнэ зы къэралы и щІыналъэм щхъэхуиту щызекІуэну, щыпсэуноу.

2. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езы и къэралри хэту дэтхэнэ зы къэралым иІэпхъукІыну икІи щІэрыщІэу нигъэзэжыну.

14-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ залымыгъэ/лей кыщрахым и щхьэр нэгъуэщІ къэрал иригъэзыну, щхьэегъэзыныгъэ амалхэр зыхуигъэщхьэпэну.

2. Ауэ пэжыпэу политичнэу щымыт щІэпхьэджагъэхэм е Дунейпсо къэрал зэгухьам и мурад, и бзыпхьэ къемызэгъ ІуэхущІафэхэм кыхэкІ дауэдапщэхэм щыгъуэ мы хуитыныгъэр зыхуэбгъэщхьэпэ хьунукъым.

15-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ зы къэралым и цІыхуу щытыну.

2. Дэтхэнэ зы цІыхур зицІыхуу щыт къэралым щхьэусыгъуэншэу хэбгъэкІ е нэгъуэщІ къэралым и цІыху хьуну иІэ хуитыныгъэм хэбгъэн хьунукъым.

16-нэ пычыгъуэ

1. Зи ныбжь ирикъуа дэтхэнэ зы цІыхухъуми цІыхубзми хуитыныгъэ иІэщ кызыхэкІа лъэпкъым, зи цІыхуу щыт къэралым е дину иІыгъым кыхэкІ пэрыуэгъу кыхуэмыуву, хуиту кышэну, дэкІуэну, унагъуэ иухуэну.

2. Зэрышэн-зэдэкІуэным теухуа зэзэгъыныгъэр (нэчыхьыр), зэрышэну-зэдэкІуэнухэм езым я щхьэхуитыныгъэ пэжрэ я фІэфІныгъэ икьурэкІэ яухуэр.

3. Унагъуэр, жылагъуэ-лъэпкъ псэукІэм и лъабжъэ нэхъыщхьэщи, жылэми къэралми кьехьумэр.

17-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езым и унейуэ е нэгъуэщІхэр иІэхьэгъууэ мылкъу зригъэІэну.

2. Дэтхэнэ зы цІыхур щхьэусыгъуэншэу и мылкъу пэІэщІэ е лъымыІэсыф пщІы хьунукъым.

18-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум гупсысэ, зэхашІэ икІи дин хуитыныгъэ иІэщ. Мы хуитыныгъэм кызэщІеубыдэр и закъуэу е гупу, нахуэу е унейуэ (щэхуу) и тхьэхуэІуэрыщІэнхэр, и динкІэ щІапхьэхэр нэрылбагъуу яригъэщІэн, игъэзэщІэн хуитыныгъэри.

19-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ зэрыхуейуэ гупсысэну, и гупсысэхэр кыІуэтэну. Мы хуитыныгъэм хэтщ цІыхур и гупсысэхэм кыхэкІкІэ зыми кымыгъэгумэщІыну, къэралыгъуэ гьунапкъэхэм емылбытауэ щІэныгъэхэр, гупсысэхэр сыт хуэдэрей гъуэгукии кьэхутэн-кьэпщитэн, зыІэрыгъэхьэн хуитыныгъэри.

20-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ иІэщ Іэщэншэу, зауэ-банэншэу зэхуэсыну, хасэ иухуэну, ухуа хасэм хыхьэну.

2. Хэти зы хасэ хыхьэну ебгъэз хьунукъым.

21-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ занщІэу езым е хуиту кыхиха и лІыкІуэхэм я ІэкІэ къэралым и зегъэкІуэн Іуэхухэм хыхьэну, хэІэбэну.

2. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ и къэралым цІыхубэм кыхузэригъэпэщ амалхэр зэхэгъэжыншэу, псом хуэдэу зыхуигъэщхьэпэну.

3. Хыкумэт Иэщхэтетныгъэм и лъабжьэр къэралым и цIыхубэм и фIэигъуэныгъэрщ. А фIэигъуэныгъэр утыку къоххэр щэху щIыкIэм тет хэхыныгъэ хуит захуэхуэ е цIыхухэм я фIэигъуэныгъэхэр щхьэхуит-псэхуиту кызырагъэлъэгъуэфыну гъэпса нэгъуэщI щIыкIэхуэ, зи ныбжь ирикъуа цIыху псоми яхузэIухауэ, я IэIэтхэми зэхуэдэ гуащIэ яIэуэ, пIальэ гъэнэхуакIэ кытрагъээзэххэмкIэ.

22-нэ пычыгъуэ

цIыхубэ жылагъуэм зэрыщыщым елытауэ дэтхэнэ зы цIыхум хуэфашщ социалнэ къэхъумэныгъэ. Къэрал гуащIэкIэ е къэралыгъуэхэм я зэдэIэпыкъуныгъэкIэ икIи дэтхэнэ зы къэралым езым и гъэпсыкIэмрэ и амалхэмрэ елытауэ дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ и напэрэ и цIыхугъэрэкIэ тыншу зэрызиужьыну экономикэ, социалнэ икIи щIэнхабзэ IуэхукIэ зыхуэныкъуэну амалхэр ирагъэгъуэтыну.

23-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ лэжьэну, и Iуэхур хуиту кыыхыну, зауагъэкIэ икIи хуэфI амалхэмкIэ лэжьэну икIи Iуэхуншагъэм кыщыхъумэну.
2. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ зэхэгъэжыншэу зэхуэдэ Iуэху папщIэ зэхуэдэ лэжьапщIэ къратыну.
3. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ езыри и унагъуэри цIыхум хуэфэщэн псэукIэ иIэу зыгъэпсэун, щыхуейм деж зылъыIэсыфыну социалнэ хъумэныгъэхэмкIэ щIэгъэбыдауэ зы псэукIэ амал къезытын зы лэжьапщIэ хуэфI кыIэрыхъэну.
4. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ езым и фIагъэ папщIэ хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхышэну, апхуэдэ зэхэшап хыхъэну, хэтыну.

24-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ зигъэпсэхуэну, и нэгъуэ зригъэужьыну, псом хуэмыдэу и лэжьэгъуэ пIальэр цIыху хуэфашщ щапхъэм иту кыыхуагъэпсыну, пIальэ гъэнэхуакIэ и лэжьапщIэри къратурэ гъэпсэхуакIуэ дэкIыну.

25-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ иIэщ езыри и унагъуэри узыншэн, тхьэгъуэ хуэфашщ иIэу псэун папщIэ шхыныгъуэ, фашщ, унэ икIи медицинскэ дэIэпыкъуныгъэ игъуэтыну. Хэти хуитыныгъэ иIэщ, Iуэхуншагъэ, сымаджагъэ, хукъуагъэ, лIыгъуабагъэ, фызабагъэ, жыгъэ икIи езым имыIэщIагъэ Iуэхугъуэхэм кыххэкI амалыншагъэ, тхьэмыщкIагъэ кылысы щытмэ кыщыхъумэну, кърэгъэлыну.
2. Анэхэмрэ сабийхэмрэ хуитыныгъэ яIэщ хэхауэ кыкIэлыплынхуэ, кыдэIэпыкъунхуэ. Зэрыша зэлI-зэфыз и бынуи зэмышхьэгъусэхэм кьалъхуауи щыррет, сабий псоми я зэхуэдэу, зэхэгъэжыншэу хуагъэщхьэпэр а зы социалнэ къэхъумэныгъэ амалхэр.

26-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цIыхур хуитщ гъэсэныгъэ зэригъэгъуэтыну. Гъэсэныгъэр, нэхъ мащIэ дыдэу къапщтэмэ икIи лъабжьэ гъэсэныгъэр ахъшэншэщ. ПэщIэдзэ гъэсэныгъэр зумыгъэIэнкIэ амал зимыIэуэ егъэзыгъуэщ. Техникэ икIи IэщIагъэ гъэсэныгъэр хэти хузэIухагъэнуу. Ипщэ гъэсэныгъэр зэхэгъэжыншэу хэти хузэIухауэ щытын хуейщ езым и сэнауш (талант) елытауэ.
2. Гъэсэныгъэр цIыхум и цIыхугъэм икыуу зригъэужьыным хуэфIыу гъэпсауэ икIи цIыху хуэфашщхэмрэ хуитыныгъэ нэхъыщхьэхэмрэ хуащI щIыхьыр, лытэныгъэр игъэлъэщыным, щIигъэбыдэным хуэунэтIауэ щытын хуейщ. Гъэсэныгъэм цIыхухэр хуцIигъэкъун хуейщ расэ псоми, лэпкъ псоми, дин гуп псоми я зэхуакум гулытэ, зэгурыIуэ, зэхуэфIыныгъэ, зэныбжьэгъугъэ дэлыну икIи мамырныгъэр кыхъумэн папщIэ Дунейпсо Къэрал Зэгухъэныгъэм иригъэкIуэкI лэжьыгъэм зригъэужьу щытын хуейщ.

3. Сабийхэм ирагъэгъуэтыну гъэсэнэгъэр зыхуэдэнур къыхэзыхыну хуитыр, псом япэрауэ и анэ-адэрщ.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ иІэщ цІыхубэм и щІэнхабзэ гъащІэм хуиту ныхыхъэну, гъуазджэр зыхуигъэщхъэпэну, щІэныгъэ зыужыныгъэм хэтыну икІи ар зыхуигъэщхъэпэну.

2. Хэти хуитыныгъэ иІэщ езым кыгъэщІа щІэныгъэ, жабзэ (литературэ), гъуазджэ ІэщІагъэхэм мылькуу, пщІэуэ, щІыхъуэ кыпэкІуэу хъуар къыхуахъумэну.

28-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфашэщ мы джэпсалъэм кыщыхэщ цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ шагъээзэщІэфыну зы социалнэ икІи дунейпсо гъэпсыкІэ системэ щІэну.

29-нэ пычыгъуэ

1. Хэти езым и цІыхугъэм хуиту икІи икъуу зригъэужыну амал къезыт цІыхубэ жылагъуэми къэралми хуицІэжыпхъэ пщэрылхэр иІэщ.

2. Хэти и хуэфашэхэр зыщыхуигъэщхъэпэкІэ икІи и хуитыныгъэхэр щызэрихъэкІэ, нэгъуэщІхэм я хуэфашэхэмрэ я хуитыныгъэхэмрэ хуэгъэпэжын, абыхэм щІыхъ, лытэныгъэ къыхуегъэщІын икІи демократичэскэ жылагъуэм зэдащтэ щэнхабзэр (этикэр), жылагъуэ гъэпсыкІэр, щІэкІэр егъэфІэкІуэным и амалхэр къэхъума хъун папщІэ хэхауэ къэрал хабзэкІэ гъэнэхуа гъунапкъэхэм епхауэ щытщ.

3. Дауи иррехъу, мы цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэщхъэпэ, зепхъэ хъунукъым Дунейпсо Къэрал Зэгухъам и гурыль-гурыщІэхэмрэ и бзыпхъэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъуу.

30-нэ пычыгъуэ

Мы джэпсалъэм кыыхуыбдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурыбгъаІуэ хъунукъым мыбы кыщцІуэтыкІа хабзэ гъэувахэм щыщ гуэр иІэтыну, иукъуэну дэтхэнэ зы къэрали, гупи, нэрыбги хуитыныгъэ ирит хуэдэу.
